

## KONFERENCE CONFERENCES

### MUZEJI – STIČIŠČA MEDKULTURNEGA DIALOGA

265

#### Uvod

Evropski parlament in Svet Evropske unije sta leto 2008 razglasila za Evropsko leto medkulturnega dialoga in ga postavila v ospredje kot temeljno vrednoto. Medkulturnemu dialogu so bila posvečena številna mednarodna srečanja, razprave in obravnave – v Sloveniji in po državah EU. Ministrstvo za kulturo je bilo nosilec in nacionalni koordinator za Evropsko leto medkulturnega dialoga.

Evropsko razpravo o medkulturnem dialogu je januarja 2008 odprla Slovenija kot predsedujoča država EU. Ministrstvo za kulturo je v sodelovanju z Evropsko komisijo na ravni celotnega EU pripravilo **mednarodno konferenco z naslovom *Medkulturni dialog kot temeljna vrednota EU***, ki je uradno zaznamovala začetek Evropskega leta medkulturnega dialoga. Opozarjala je, da je za obstoj različnih kulturnih identitet in prepričanj medkulturni dialog “predpogoj za oblikovanje raznolike, a hkrati strpne družbe”. Iz SEM sta se ga kot vabljeni gostji udeležili Bojana Rogelj Škafar in Nina Zdravič Polič.

Vodilna misel oz. glavni cilj, ki si ga je EU zastavila v Evropskem letu medkulturnega dialoga, je trajnostne narave, trajnostnega pomena in izpostavlja, da se mora medkulturni dialog nadaljevati tudi po letu 2008, da je dolgoročno potreben za vsakega posameznika, vsako državo ter za EU kot celoto. Le na ta način bo medkulturni dialog prispeval k uresničevanju več strateških prednostih nalog EU, zlasti na področjih spoštovanja in spodbujanja kulturne raznolikosti v Evropi, spodbujanja dejavnega evropskega državljanstva, zagotavljanja enakih možnosti in nediskriminacije ter poudarjanja sodelovanja in povezovanja ob upoštevanju skupnih vrednot EU.

Strategija te skupne pobude EU na splošno poudarja spodbujanje medkulturnega dialoga: **kot proces**, ki krepi sposobnost vseh tistih, ki živijo v EU, da delujejo v bolj odprtem, a tudi bolj kompleksnem kulturnem okolju, kjer v različnih državah članicah, kakor tudi znotraj vsake posamezne nacionalne države, soobstajajo različne kulturne identitete in prepričanja; **kot priložnosti** prispevati k raznoliki in dinamični družbi in izkoristiti možnosti, ki jih ta ponuja, ne samo v Evropi, ampak tudi v svetu; **kot ozaveščanje** vseh, ki živijo v EU, zlasti mladih, o pomembnosti razvoja dejavnega in v

svet odprtega evropskega državljanstva, ki spoštuje kulturno raznolikost in je osnovano na skupnih vrednotah, in **kot prispevek** različnih kultur k dediščini na področju izražanja kulturne raznolikosti in načinov življenja.

Medkulturni dialog predstavlja pomembno razsežnost različnih politik in instrumentov Skupnosti EU na področjih strukturnih skladov, izobraževanja, vseživljenjskega učenja, mladih, kulture, državljanstva in športa, enakosti spolov, zaposlovanja in socialnih zadev, boja proti diskriminaciji in socialni izključenosti, boja proti rasizmu in ksenofobiji, politike azila in integracije priseljencev, človekovih pravic in trajnostnega razvoja, avdiovizualne politike in raziskav. Zajema torej vsa področja človekovega bivanja, je stalni spremljevalec našega sožitja.

266

## **Muzeji – stičišča medkulturnega dialoga**

Muzeji, ki se ukvarjajo s kulturno dediščino, so s stališča medkulturnega dialoga osrednjega pomena za oblikovanje kulturne samozavesti, za spodbujanje dialoga.

Dejavnost muzejev je vedno bolj vpeta v družbeno okolje; muzeji se morajo znova in znova spopadati z novimi izzivi in se prilagajati zahtevam globalne informacijske družbe, biti družbeno dejavni in prispevati h koheziji in spoštovanju človekovih vrednot in pravic; muzeji se posvečajo družbi in za različne publike pripravljajo vzgojne, poučne in druge programe, se odzivajo na njene probleme in so pomembni nosilci razvoja s tem, da ozaveščajo ljudi o njihovi povezanosti po eni strani in o njihovi edinstvenosti po drugi strani; posredujejo vedenja o univerzalnosti dediščine skozi razumevanje kulturne raznolikosti, skozi premoščanje razlik in poudarjanje povezanosti in dialoga.

Muzeji z razvijanjem zavesti o kulturni raznolikosti, različnih vrednotah in načinih življenja, ki so izraženi s kulturno dediščino, lahko vplivajo na svet, njihov vpliv na ljudi – (muzejske obiskovalce) se manifestira v kontekstu njihove ponudbe – razstav, programov, raziskav oz. vse ponudbe, ki angažira, izziva in stimulira.

Poleg tega muzeji zasluge za spremembe in razvoj lahko dosegaajo z raziskovanjem družbenih vprašanj (npr. kulturna raznolikost), ozaveščanjem, učenjem mladih generacij, predstavljanjem drugih kultur (npr. manjšine, etične skupine itd.), povezovanjem z različnimi lokalnimi skupnostmi ...

**Slovenski etnografski muzej** nedvomno sodi med tiste slovenske muzeje, ki predstavlja oziroma je prostor dialoga med svojo in tujimi kulturami. V letu 2008 se je SEM še posebej posvečal pospeševanju in posredovanju vedenj o drugih kulturah in o njihovih povezavah z našo nacionalno kulturo prek razstav in drugih prireditev. Tak primer sta na primer naslednji dve razstavi. Prva umetnice Huiqin Wang *Nadčasovni prenos*, Umetniške interpretacije življenjske zgodbe Ferdinanda Avgušтина Hallerja von Hallersteina (slovenskega rojaka, astronoma in znanstvenika, ki je v 18. stoletju delal in živel na Kitajskem kot astronom in matematik), katerega obravnava se je v tem primeru s področja znanosti razširila na področje umetnosti; razstava je pomenila prispevek k povezovanju med Kitajsko in Slovenijo, med kulturno dediščino in modernimi mediji, med vzhodom in zahodom. Drugi primer pa je potujoča razstava *Kruh kot umetnost / Umetnost kot kruh*, pri kateri je sodelovalo 30 umetnikov iz devetih evropskih držav, ki

so s seboj iz različnih etnografskih ozadij in pokrajin prinesli svoje izkušnje in predstave, prepletene v kruhu.

Za medkulturni dialog so še posebej pomembne **nevladne organizacije**, ki tvorijo civilno platformo, so vezni člen med institucijami in ljudmi (v Sloveniji jih je več kot 200). Med njih spada tudi **ICOM – Mednarodni muzejski svet, Slovenski odbor**. ICOM je največja svetovna nevladna organizacija za kulturno in naravno dediščino, ki povezuje muzeje vseh vrst in disciplin, druge včlanjene institucije in strokovnjake v svetovno komunikacijsko mrežo.

Mednarodni muzejski svet ICOM se zavzema za varstvo in širši dostop do univerzalne dediščine ob upoštevanju kulturne raznolikosti, ne glede na nacionalne meje in interese. ICOM se ravna po Univerzalni deklaraciji o kulturni raznolikosti UNESCO-a iz leta 2001 kot okvirom za spodbujanje naravne in kulturne raznolikosti in univerzalne dediščine v strateških partnerstvih; in po UNESCO-vi konvenciji za zaščito in promocijo raznolikosti kulturnih izrazov (oktober 2005, Pariz). Med drugim priporoča vzpostavitev bolj funkcionalnega sodelovanja z medvladnimi organizacijami (npr. UNESCO, ICCROM, WIPO – Svetovna organizacija za intelektualno lastnino) in mednarodnimi nevladnimi organizacijami (npr. ICOMOS, IFLA, ICA, INTERPOL, WCO); organizacijami za nacionalno dediščino, vključno z muzejskimi združenji, arhivi in knjižnicami ter pedagoškimi in raziskovalnimi visokošolskimi ustanovami.

267

ICOM se na globalizacijo odziva z vzpodbujanjem nove univerzalne odgovornosti za dediščino v vseh svojih različnih izraznih oblikah in poziva v kontekstu sedanjih izzivov k pospeševanju trajnostnega razvoja, k podpori vseh pobud in ukrepov za zagotovitev večje intelektualne avtonomije muzejev in k temu, da postanejo muzeji prizorišča pridobivanja izkušenj, znanja o kulturni dediščini in identiteti, prizorišča medkulturnega dialoga. Za ICOM so ključne naloge muzejev: zaščita dediščine, povezovanje kultur (muzeji so tisti mostovi, ki lahko povezujejo različne kulture po vsem svetu), omogočanje dostopnosti do kulturne dediščine (ki je temeljnega pomena za identiteto, saj je povezana s preteklostjo), promocija in komuniciranje, mobilnost ljudi in zbirk, znanje. Ali povedano v kontekstu medkulturnega dialoga in vlogi kulturne dediščine v njem, gre za razumevanje kulturne raznolikosti, za promocijo medkulturnega dialoga znotraj nacionalnih držav in zunaj njih kot procesa, ki se stalno razvija in dograjuje glede na potrebe današnje “medkulturne družbe”, h kateri muzeji lahko vidno prispevajo.

Zato ne preseneča, da se je **Slovenski odbor ICOM** (eden od 117 nacionalnih odborov ICOM) odzval na izziv Evropskega leta medkulturnega dialoga, se pridružil številnim aktualnim programskim iniciativam in 21. maja 2008, v času slovenskega predsedovanja Svetu Evrope, za slovenske muzeje v sodelovanju s Slovenskim etnografskim muzejem pripravil **seminar** z naslovom **Muzeji – stičišča medkulturnega dialoga**.

Dvodelni seminar (po idejni zasnovi Jerneje Batič, podpredsednice Slovenskega ICOM) je obsegal predstavitve že obstoječih prizadevanj oz. izobraževalnih programov v slovenskih muzejih, ki pospešujejo in razvijajo zavest o kulturni raznolikosti, različnih vrednotah in načinih življenja in so izraženi s kulturno dediščino; in praktični del – delavnico za oblikovanje predlogov za nove muzejske programe, namenjene predvsem

mladim (kot bodočim generacijam naše družbe). Osredotočil se je na vlogo muzejev v naši raznoliki družbi, ki lahko skozi kulturno dediščino in z njo povezanimi dejavnostmi bistveno prispevajo k poznavanju različnih kultur, njihovem spoštovanju in sprejemanju drugih in drugačnih. Med drugim so bili na seminarju predstavljeni nekateri na temo medkulturnega

dialoga ubrani projekti slovenskih muzejev, ki so v teku in ki izpostavljajo pomen izobraževalne vloge muzejev. Kot na primer projekt **Mi in drugi**, srečevanja z drugimi kulturami, učni program Slovenskega etnografskega muzeja za francosko govoreče otroke, ki živijo v Sloveniji. Drugi takšen projekt je **Ali se med seboj poznamo?** Alternativna raziskava kulturne raznolikosti osnovnošolcev v Sloveniji; projekt vodi Moderna galerija Slovenije. Tretji tovrstni projekt je **Muzeji povezujemo**, serija razstav Mestnega Muzeja Ljubljana, ki raziskuje različnost verskih prepričanj skozi živo dediščino, dopolnjeno z muzejskimi predmeti in dokumentacijo. Dalje – Mednarodni delovni tabor “Soline - Saltpans”, dolgoletni projekt Pomorskega muzeja Sergeja Mašere, Piran, ki mlade prostovoljce iz vse Evrope vsako leto uvaja v delo na Sečoveljskih solinah in jih ozavešča o bogastvu njihove naravne in kulturne dediščine.

268

Poleg tega je bila v uvodu seminarja predstavljena nacionalna strategija medkulturnega dialoga Ministrstva za kulturo.

Na ravni civilne družbe (ki predstavlja pomemben del Evropskega leta medkulturnega dialoga) pa so bile obravnavane nekatere iniciative nevladnih organizacij, kot so: CNVOS (Center za informiranje, sodelovanje in razvoj nevladnih organizacij) – različni projekti, srečanja, npr. Govoriš medkulturno?; Društvo Humanitas, projekt Hiša svetov – več perspektiv medkulturnega dialoga, podobnosti in razlike, in Zveza prijateljev mladine ter njihov projekt Evropa v Šoli, ki je bil izbran kot nacionalni projekt v okviru Evropskega leta medkulturnega dialoga.

Naj za zaključek dodam, da je medkulturni dialog zagotovo tema, s katero se bodo v prihodnosti številni muzeji še intenzivneje ukvarjali in spopadali, ki bo vplivala na redefinicijo njihovega poslanstva in umeščenost v sodobno družbeno okolje ...

#### VIRI

Medkulturni dialog kot temeljna vrednota EU : mednarodna konferenca : program in povzetki Fakulteta za humanistične študije, Koper, 2008. [www.mk.gov.si](http://www.mk.gov.si)

*Nina Zdravič Polič*